

Dékei Kriszta

Melocco Miklós Ady-képe avagy Latinovits Zoltán és a Willendorfi Vénusz találkozása

Az 1935-ben született, még nyolcvan-
évesen is kosárlabdázó, Munkácsy- és
Kossuth-díjjal kitüntetett, 2014-ben
a Nemzet Művészeinek kinevezett (ez-
által az öregségi nyugdíj mindenkori
összegének huszonháromszorosát ha-
vonta kézhez kapó) szobrászművész
nemigen kedveli a kritikusokat, mert
„tájékozatlanok, s [ezért] lehetőséget
adnak a tájékoztatásra”. Melocco iga-
zi terepe tehát az ön-interpretáció;
ezért érdemes megismerni Adyval
kapcsolatos és egy 2012-es interjúban
kifejtett gondolatait.

„A magyar költészetből ő áll hoz-
zám legközelebb. Ő tetszik a legjob-
ban. [...] Engem minden-fajta emberi,
szellemi tevékenység közül legjobban
a szép magyar költészet érdekel. Tehát
én nem jelentem ki, hogy Ady Endre
nagyobb költő, mint József Attila [...]
vagy Petőfi Sándor, mert bármelyi-
ket hallom, akkor meghatódom.” Az
Ady-szobrok szobrászának titulált
művész munkamódszere/hozzáállása
zanzásítva a következő. „Amikor az

Ady-szobraimat csináltam, arra gon-
doltam, hogy a görög”, szép fejben
végződő szobrok „analógiájára én is
tudok szép szobrot csinálni, mert a
szobor Ady fejével, Ady arcával »feje-
ződik be«. Tehát ha [...] jól rendezem
el a részleteket, és ha a hagyomány
szerint feje van a szobornak, és az
Adyra hasonlít, akkor az csak jó le-
het.” (Nyilván ez motoszka a fejé-

ben a 2015-ben a Clark Ádám térre tervezett Makovecz-élmű esetében is, amely „egy 14 méteres torony lesz, mögötte magasodik öt jegenye, és lesz benne egy kétméteres Makovecz arc, pajzs alakú fülkében”.)

Melocco a hetvenes években hat Adyval kapcsolatos munkát készített. A Fészek Klub kerthelyiségének falát díszítő domborművét nem vállalja, mert a majolika tondót nem a tervei szerint készítették el, ráadásul a „Zsolnay-gyár idétlen kézzel festette be”. Feltehetően megfélekedett arról a nagyméretű, 1977-ben a Képcsarnok Vállalathoz beadott és falra akasztható bronzplakettől is, melyen Ady konok arca alatt az *Ember az em-*

bertelenségben című versből származó idézet olvasható: ÉKES MAGYARNAK SOHA SZEBBET MENNY ÉS POKOL NEM ADHATOTT, s amelyet márciusban majd négyszázezer forintért vásárolt meg egy ismeretlen licitáló a Vaterán.

Az Ady-szobrok sorában az 1976-ban Tatabányán felállított az első; ráadásul ennek gipsz változata már 1971-ben elkészült. A *halottak élén* címen is futó munka Ady legutolsó portréján, egész pontosan az Emil Isaac által készített fényképen alapul. A szobor formai/környezeti megoldásai (azaz a posztamens elhagyása, illetve paddá alakítása) a korszak modern szobrászatával összevetve nem tekinthető újításnak, de a téma igen. A harcos Adyval ellentétben itt egy haldokló, szifiliszttől elgyötört, s a padról szinte lecsúszó költőt, egy redőzött kabátba burkolódzó, erejét vesztett „hajléktalant” látunk. Hasonlóan a nagybeteg Ady jelenik meg az 1977-es pécsi munkán; az ágyban fekvő (inkább félig ülő) költőt a carrarai márványból készült, gondosan redőzött takaró szinte teljesen befedi; csak a csukott szemű arca látszik

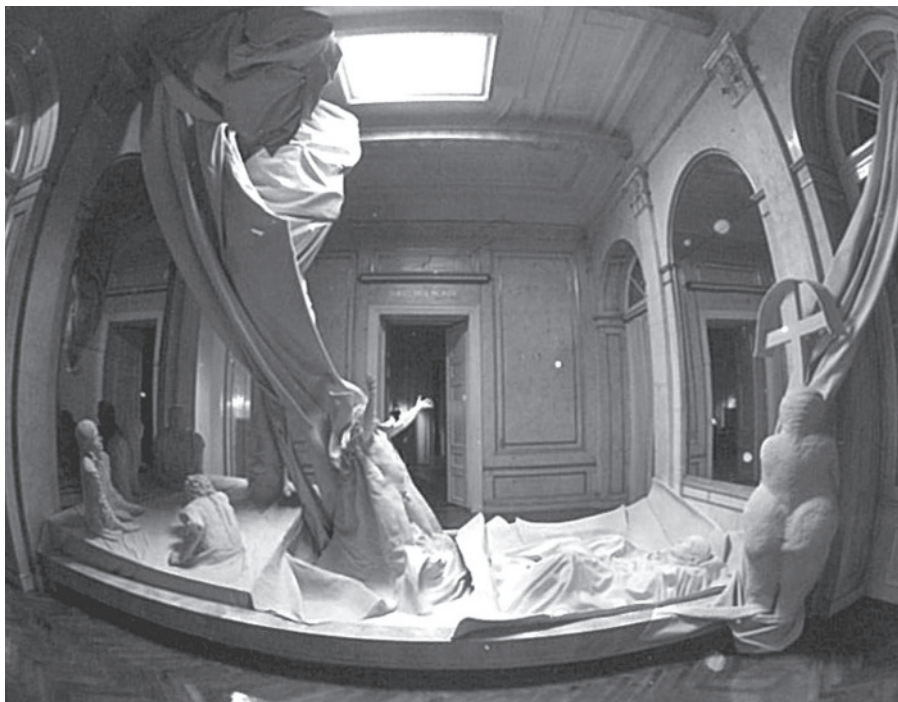
– amely a halála napján felvett gipsz halotti maszkon alapul.

Ez a maszk válik Melocco további szobrainak visszatérő motívumává, hiszen „nekem a halotti maszk tetszik a legjobban. Ady legszebb arca a halotti maszk-arca. [...] Ez nem a dadogós, szélütött, vénülő, beteg Ady”, hanem aki „visszaszépült olyanná, amilyen valaha, legszebb korában volt. Mert hanyatt fekszik – tehát ami püffedtség az arcán máskor előre megoldalt lógna, az eltűnik, lepad. [...] Ha valaki szép halott akar lenni, akkor [...] a testét hanyatt fekvé kell láttatni”. Nem akarok morbid lenni, de állva kicsit nehezen menne.

A pécsi, egyszerre „halott és halhatatlan” Ady-szobrot rendszeresen

megrongálják (filctollal szakállt rajzolnak rá a fiatal csirkefogók), és a másik, 1977-es köztéri szobra, a debreceni Ady is elég rossz állapotban van. Pedig a kompozíció egész érdekes: egy nagykabátba burkolódzó ember (Ady) bámul egy betonfalból kiemelkedő halotti maszkot (Adyt). „Azt képelem – és tudom, hogy ez kissé abszurd gondolat –, hogy ha Ady életben marad, akkor biztos kíváncsi lett volna, hogy ő milyen halottként. Aztán valószínűleg megnyugodott volna.”

Az 1977-es év sok munkát adott a szobrásznak; ekkor készítette a tati *Végvári vitéz* emlékművet, a várnegyedben, az Országház utcában a *Falon átrepülő apácát*, továbbá az

Ady apoteózis végpontját, a pécsi és a debreceni szobor elemeit is felhasználó Ady-oltárt. A Petőfi Irodalmi Múzeum megrendelésére készült munka értelmezéséhez sajnos szerzői kommentár nem áll rendelkezésünkre, s az is tény, hogy a monumentális munkát többször is áthelyezték (a tükrös teremből a lépcsőházba, majd egy kiállítóterbe); ily módon nyilván sérült a szobor immanens jelentése – már ha feltételezzük, hogy volt ilyen. A szoborcsoport központi eleme a dús drapériával borított ravatal, rajta Ady halotti maszkja, előtte pedig egy meztelen, kitárt karú alak térdel („a grandiózus jelenettől elragadtatott”^{*} állapotban és Latinovits Zoltán arcmását viselve – a gondosan kidolgozott nemiszerv modellje ismeretlen). A ravatal mellett egy fejfa,

melyet a Willendorfi Vénusz (az ősananya?) nagyra nőtt nővére tanulmányoz elmélyülten, mögötte pedig egy asztalszerű felület körül négy, a „felmagasztosulást” és a hozzájuk forduló „félmeztelen mitologikus figurát” figyelmen kívül hagyó férfialak („a tékozló vakok”?). Az „egyszerre szakrális és szinte istenkísértően pogány látvány”, másként a barokkosan túlzó, színpadias panoptikum központi eleme mindenképpen a mennyezetről aláhulló „drapéria-felhő-zuhátag”. S bár az Ady-oltár minden értelmezhetetlen eleme mellett mégis lehangoló, valójában megágyazott Melocco későbbi túlhabzó, kőből varázsolt, reppenő leplekkel és lebegő drapériákkal keretezett, megalomán és minden racionális gondolatot felülíró munkáinak.

^{*} Innentől az idézetek forrása: Kovács Péter: *Melocco Miklós Ady-oltára*. Németh Lajos emlékkönyv, ELTE, 1989.

Képek forrása: szoborlap.hu.